

Emiel Lamberts. *Europeaan tegen wil en dank. In de voorhoede van Napoleons Grandé Armée (1805-1813)*. Leuven, 2013, 245 p.

Emeritus hoogleraar Emiel Lamberts is een afstammeling van Louis Lamberts (1784-1868), één van de talrijke 'conscrits' uit onze gewesten die hebben gediend in het leger van Napoleon, de 'Grande Armée'. Bijzonder is dat Louis, een eenvoudige boerenzoon, tijdens zijn jarenlange legerdienst de gevolgde route nauwkeurig optekende in een schriftje dat hij tijdens zijn tochten nauwkeurig bijhield. Het is nog altijd in het bezit van zijn nakomelingen, een kopie bevindt zich in het gemeentearchief van Londerzeel. Dit notitieboek bevat enkel plaatsaanduidingen, met vermelding van de datum en de duur van het oponthoud. Op enkele hiaten na biedt dit reisjournaal voor een periode van acht jaar toch een volledige en nauwkeurig beschreven reisroute van een regiment bereden jagers tijdens de napoleontische oorlogen. Aan de hand ervan kan bijna dag na dag worden gereconstrueerd hoe een klein deel van Napoleons oorlogsmachine doorheen Europa trok. Het verklaart de titel: het hoofd-

54

Tijdingen uit Leuven

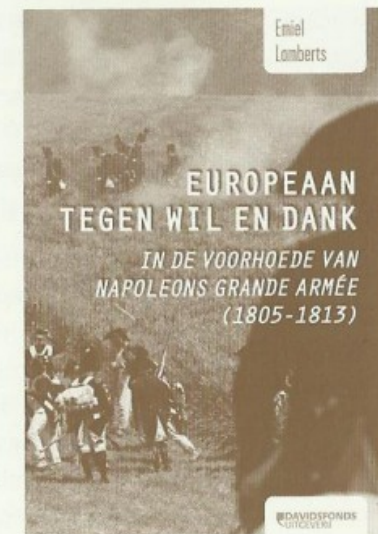
personage doorkruiste tegen heug en meug een flink deel van het Europese continent.

Deze gedetailleerde reconstructie is mogelijk omdat de auteur andere bronnen en de haast oeverloze literatuur ter beschikking stonden. Vooral het getuigenis van Willem Kenis uit Loenhout die tot hetzelfde regiment behoorde, is van grote waarde gebleken.¹ Het is een uitzonderlijke bron, want van de *conscrits* uit de Belgische gewesten zijn er minder dan tien gedenkschriften bewaard gebleven, de meeste ervan zijn geschreven door officieren. Recent werden wel de memoires uitgegeven van Joseph Abbeel, die net als Louis Lamberts de veldtocht in Rusland meemaakte.² Daarnaast kon gebruik worden gemaakt van het Franse legerarchief en meer bepaald de stukken hierin over Lamberts' eenheid. Een bron die de auteur niet raadpleegde en zelfs niet vermeldt, zijn de bewaard gebleven brieven van de soldaten naar het thuisfront.³ Mogelijk had hieruit informatie kunnen worden gehaald om het verhaal nog beter te stofferen en te verifiëren.

In de inleiding wordt de doelstelling van het boek geformuleerd. 'Het reisjournaal evocert het wedervaren van August Lamberts als conscrit, maar laat nauwelijks toe zijn biografie te schetsen. Zijn verhaal is inwisselbaar met dat van de andere ruiters van zijn regiment. Zoals hij waren zij figuranten in het epische gebeuren van de napoleontische oorlogen. Zij geraakten erbij betrokken zonder de draagwijdte ervan te vatten. Dit boek wil het politieke en militaire kader schetsen dat hun handelen en hun levensloop bepaalde en een onverwachte, soms hallucinante invulling gaf aan hun jeugdijaren' (p.17). Dit wordt voorafgegaan door een inleidend hoofdstuk over het revolutionaire Frankrijk en de werking van de conscriptie. Het betrof hier een lotingsysteem: wie groter was dan 1m54 en een slecht lot trok, werd ingelijfd. Rijke families konden echter een plaatsvervanger inhuren. Louis Lamberts had hier het geld niet voor en werd toegewezen aan een regiment lichte jagers. Het zou zware verliezen lijden: van de 296 in 1806 ingelijfde dienstplichtigen bleven er in maart 1813 nog maar 25 over.

De verdere opbouw is chronologisch en volgt etappe na etappe Lamberts' lotgevallen. Hoofdstuk 2 handelt over de opleiding in Noord-Italië, waar de lezer uitvoerig uitleg krijgt over aspecten als bewapening, indeling en uitrusting van de lichte cavalerie. Tussen 1807 en 1813 nam Louis Lamberts deel aan drie grote veldtochten. In maart-juni 1807 was zijn regiment betrokken bij de zgn. Poolse campagne die gericht was tegen vooral Pruisen en Rusland.

- (1) Uitgebreide fragmenten hieruit: K.C. Peeters, *Soldaten van Napoleon*, Antwerpen, 1977.
- (2) J. Welten en J. Dewilde, *Met Napoleon naar Moskou. De ongelooflijke overlevingstocht van Joseph Abbeel*, Leuven, 2011.
- (3) Een selectie hiervan: J. Van Bakel (red.), *Vlaamse soldatenbrieven uit de Napoleontische tijd*, Brugge, 1977.

Zijn vuurdoop kreeg hij in de slag bij Passenweder op 16 mei 1807. Na nog enkele veldslagen sloten tsaar en keizer op 25 juni 1807 de vrede van Tilsit, die voor Napoleon het hoogtepunt was van zijn loopbaan: de tsaar erkende hem immers als zijn gelijke. Lamberts maakte de gebeurtenissen van nabij mee. De *Grande Armée* had echter enorme verliezen geleden, wat zou lijden tot een daling van haar slagkracht en de inlijving van steeds meer soldaten uit vreemde gewesten. Het zou het begin van het einde blijken te zijn.

Lamberts nam ook deel aan de Oostenrijkse veldtocht van april-augustus 1809. Climax ervan was de slag bij Wagram (5-6 juli 1809). Met deze beslissende veldslag bracht Napoleon de Vijfde Coalitieoorlog tot een einde. Het was zijn laatste grote overwinning: latere veldtochten zouden alle in een nederlaag eindigen. De Slag bij Wagram was de grootste veldslag van de napoleontische oorlogen tot op dat moment: meer dan 80.000 van de 300.000 soldaten sneuvelden op het slagveld. Het ging dus om een verschrikkelijke slag, die grote indruk maakte op de deelnemers. Zo ook op Lamberts die hierover zijn enige summiere inhoudelijke aantekening maakte: *'In Lile de Napoléon den laetsten grooten slag bij Wiene over den Donau van de vierde savonts tot den 6 julius geduerd in jaer anno 1809'*. (p. 122). Hierna volgde een rustigere periode met observatieopdrachten aan de Noordzee. Mogelijk bracht hij toen voor de enige keer tijdens zijn legerdienst een bezoek aan zijn familie in Londerzeel. Lamberts moet trouwens een moedige soldaat zijn geweest, want hij kreeg meermaals promotie.

De laatste drie hoofdstukken handelen over de veldtocht tegen Rusland. Lamberts maakte de opmars richting Moskou mee tot aan de bloedige slag van Borodino op 7 september 1812. Hier geraakte hij gewond, waarna hij werd gerepatriëerd. Ten laatste einde 1813 was hij weer thuis. Daarmee zat zijn legerdienst erop: Lamberts zou tot op het einde van zijn leven landbouwer blijven. Door deze vroegtijdige evacuatie ontsnapte hij aan de ondergang van de Grande Armée tijdens de smadelijke terugtocht uit Moskou. In dit deel maakt de auteur knap gebruik van fragmenten uit *Oorlog en Vrede*, het boek waarin Lev Tolstoj uitgebreid de veldslagen van de Grande Armée beschrijft.

Prof. Lamberts schreef een zeer boeiend en rijk gestoffeerd boek over een belangrijk stuk Europese geschiedenis, dat ondanks de vele beschrijvingen van gevechtshandelingen toch vlot leest. De talrijke opgenomen landkaarten op groot formaat maken dat het verhaal zeer goed te volgen is. Een bibliografie en een register zijn eveneens opgenomen.

Sam Van Clemen